

Poljoprivredna stručna služba Šabac

Kontakt telefoni: 015/ 344-606, 301-820

Bilten

ORGANSKA ĐUBRIVA

dipl.ing. SVETLANA ZLATARIĆ

KAKO I GDE ČUVATI SREDSTVA ZA ZAŠTITU BILJA

dipl.ing. SLAVICA MAKSIMOVIĆ

PRIMENA ZEMLJIŠNIH INSEKTICIDA U POVRTARSTVU

dipl.ing. SLOBODAN GOŠIĆ

Kontakt telefoni: 015/ 344-606, 301-820

ORGANSKA ĐUBRIVA

Sve gajene biljne vrste, posebno povrtarske imaju velike zahteve za organskim đubrivima.

Organske materije povećavaju poroznost i vodne osobine teških zemljišta. Povećanjem poroznosti poboljšava se provetravanje koje podstiče aktivnost zemljišnih bakterija i hemijske procese pri kojima se oslobađaju hranljivi elementi (zemljište postaje plodnije i lakše se obrađuje)

Sveža organska đubriva treba da se unose dosta ranije pre setve odnosno zaoru u jesen , a dobro zgorela u proleće pre setve. Količina se preporučuje na osnovu analize zemljišta.

Vrste organskih đubriva su : stajnjak, kompost, živinski stajnjak, zelenišno đubrivo.

Stajnjak je jedno od najpotpunijih đubriva. Sadrži značajne količine organske materije i hranljivih elemenata, naročito azota i kaljuma.

U prvoj godini biljke iskoriste najviše, odnosno 50 % hranljivih materija iz stajnjaka.

Razlaganje stajnjaka traje 3-4 god. najveće je u prvoj godini kada se iz njega izluči 20-35 % N , 25-35 % P i 65-70 % K. Količina koja se unosi u zemljište je različita, tako da na siromašnim, đubri se obilnije i obrnuto i najbolje je da se po rasturanju na njivi zaore.

Kompost – je đubrivo koje se koristi u nedostatku stajnjaka, a spravlja se od različitih biljnih ostataka i drugih organskih otpadaka na gazdinstvu (kukuruzovina , slama, trulo seno, lišće) uz dodavanje azotnog i fosfornog mineralnog đubriva , kreča i vode .

Živinski stajnjak – je veoma dobro organsko đubrivo i unosi se pod osnovnu obradu i prihranjivanje . To je pre svega azotno đubrivo s brzim delovanjem. Rastura se 5-10 t/h najmanje 15 dana pre setve , jer u protivno može doći do trovanja biljaka amonijakom.

Zelenišno đubrivo – primenjuje se u oskudici stajnjaka , a to je zaoravanje zelene mase leguminoznih biljaka (lupina, inkarnatska detelina, grahorica, stočni grašak, uljana repica, crvena detelina, gorušica , slačica) . Usev se prvo povalja, istanjira i zaore.

Treset – najčešće se koristi nu proizvodnji rasada povrća . Ima visok sadržaj organskih materija i dobar vodno vazdušni režim ali je siromašan u lako pristupačnim hranivima organskog i mineralnog porekla .

HEMIJSKI SASTAV SVEŽEG STAJNJAKA

	Voda	Orga.mater.	N	P	K	Ca	Mg
Govede	77.4	20.3	0.45	0.24	0.50	0.40	0.11
Konjsko	71.3	25.4	0.58	0.28	0.63	0.25	0.14
Ovčije	68.0	30.0	0.84	0.23	0.67	0.33	0.18
Svinjsko	72.4	25.0	0.45	0.19	0.60	0.18	0.09

Mešano	75.0	21.0	0.50	0.25	0.60	0.35	0.15
---------------	------	------	------	------	------	------	------

- 1 -

STAJNJAK – sastav

Organska materija	18 %
N	0.45
P	0.20
K	0.60

Količina hranljivih materija zavisno od norme đubrenja

Norma đubrenja t/h	količina u kg/h			
	15-20	0.27-0.36	82-110	37-50
20-30	0.36-0.50	110-165	50-70	120-200
30-40	0.50-0.72	165-220	70-100	200-250
40-60	0.72-1.08	220-330	100-153	260-400

Težina stajskog đubriva 1 m²

Svež nezbijen stajnjak	300-400 kg/m ²
Svež zbijen stajnjak	600-700 kg/m ²
Poluzgoreli	700-800 kg/m ²
Zgorelistajnjak	800-900 kg/m ²

Dipl.ing. SVETLANA ZLATARIĆ

Kako i gde čuvati sredstva za zaštitu bilja? Neppravilno čuvanje!

- sredstva za zaštitu bilja ne smete pretakati, repakiravati i čuvati izvan originalne ambalaže
- u istoj prostoriji ne smete čuvati sredstva za zaštitu bilja, hranu, hranu za životinje i druge predmete opšte upotrebe.
- prostor za čuvanje sredstava za zaštitu bilja ne sme biti pristupačan deci
- prostor za čuvanje sredstava za zaštitu bilja ne sme biti pristupačan domaćim životinjama
- sredstva za zaštitu bilja ne smu se čuvati u prostoriji u kojoj može doći do smrzavanja i sl.

Pravilno čuvanje!

- sredstva za zaštitu bilja morate čuvati u originalnoj ambalaži, odvojeno od hrane i hrane za životinje i drugih predmeta opšte upotrebe,
- prostor za čuvanje sredstava za zaštitu bilja mora biti izvan domašaja dece
- prostor za čuvanje sredstava za zaštitu bilja mora zadovoljavati određene uslove temperature, vlage i svetlosti i biti u skladu s drugim uslovima navedenim na etiketi
- sredstva za zaštitu bilja preporučuje se razvrstati po nameni, tj. posebno fungicide, insekticide, herbicid

SREDSTVA ZA ZAŠTITU BILJA

Sredstva za zaštitu bilja u promet dolaze u originalnoj ambalaži.

Uz svako sredstvo za zaštitu bilja mora se nalaziti uputstvo za primenu.

Kako pravilno pripremiti sredstvo za zaštitu bilja za primenu?

1. Pročitati uputstvo za primenu!

Pre svake primene sredstava za zaštitu bilja obvezatno treba pročitati i proučiti dobijena uputstva, kojih se treba strogo pridržavati. U uputstvima za primenu sredstava za zaštitu bilja tačno su navedene:

- doza (količina) za ratarske i povrtarske kulture, izražena u kg ili l/ha.
- koncentracija za voćarske kulture i vinovu lozu, izražena u procentu (%).

2. Precizno pripremiti sredstava za zaštitu bilja!

Priprema sredstava za zaštitu bilja najopasnija je faza rukovanja sredstvima za zaštitu bilja jer se radi o koncentrovanim preparatima i potreban je veliki **oprez**. Ta faza pripreme sredstava zahteva i **tačnost**.

Da bismo tačno odmerili količinu sredstva koja mora doći na jedinicu površine, treba koristiti merne instrumente:

- za odmeravanje tečnih sredstava koriste se male menzure, kapaljke,
- za odmeravanje sredstava u čvrstom obliku koristi se vaga.

Sredstva za zaštitu bilja morate tačno odmeriti prema uputstvu, a nikako ih ne smete odmeravati od "oka".

Postupak pripreme!

Prilikom pripreme propisana količina sredstva stavlja se u posudu/kantu u kojoj se nalazi malo vode i dobro izmeša. Tako pripremljeno otopljeno sredstvo za zaštitu bilja dodaje se u rezervoar prskalice, koji je do pola napunjen potrebnom količinom vode. Na kraju pripreme dodati preostali deo potrebne količine vode. Tokom ovog postupka mešalica u prskalici mora biti stalno uključena.

Mešanje sredstava za zaštitu bilja

Kada je potrebno mešati dva ili više sredstava, a u uputstvu nema podataka o mešanju, potrebno je pridržavati se sledećih pravila:

- uvek treba mešati istovrsne formulacije, npr. WP + WP, EC + EC i dr.
- kod mešanja različitih oblika formulacija valja poštivati redosled mešanja, npr.: vodotopivi koncentrat (SL) + koncentrovana suspenzija (KS, SC,FL) + topivo prašivo (WP) + vodotopive granule (WG, WDG, DF) + suspenzija (SE) + koncentrat za emulziju (EC) + tečna koncentrovana emulzija u vodi (EW).
- okvašivači, sredstva za poboljšanje prijanjanja, folijarna đubriva dodaju se u rezervoar prskalice na kraju.

Dipl.ing. SLAVICA MAKSIMOVIĆ

PRIMENA ZEMLJIŠNIH INSEKTICIDA U POVRTARSTVU

Štetni insekti koji u proleće napadaju rasad i mlade, tek rasadene biljke iz zemljišta kao što su žičnjaci, grčice, podgrizajuće sovice, rovci mogu ponekad da izazovu i potpune štete.

Žičnjaci

Podgrizajuće sovice

Grčice

Suzbijanje zemljišnih štetočina granuliranim insekticidima-Zemljišne štetočine, prvenstveno žičnjaci i grčice efikasno se suzbijaju zemljišnim insekticidima pri čemu treba imati u vidu da postoji bitna razlika u delovanju dve različite grupe insekticida, sistemskih i kontaktnih. Ovi preparati imaju samo jednu zajedničku osobinu-proizvode se po pravilu u vidu granula za direktno unošenje u zemljište uz pomoć odgovarajuće opreme ili ručno. Međutim, na ovome se uglavnom završava svaka sličnost između ove dve grupe. Svaka od njih ima svoje prednosti i nedostatke tako da to treba imati u vidu prilikom izbora preparata.

Prednost sistemskih zemljišnih insekticida kao što su preparati na bazi forata i terbufosa je prvenstveno u tome što ih biljke usvajaju korenom iz zemljišta zajedno sa vodom i hranljivim materijama i transportuju sprovodnim tkivom naviše, obezbeđujući izvesno vreme i zaštitu nadzemnog dela biljke od insekata kao što su npr. lisne vaši.

Ovi proizvodi imaju i nekoliko bitnih nedostataka. Oni su po pravilu visoke otrovnosti što ih čini rizičnim za primenu, naročito kada se rasipanje granula vrši ručno. Zbog njihove

sistemičnosti, nivo ostataka u biljkama, posebno u ranoj proizvodnji mladog povrća (luka ili krompira) je potpuno neprihvatljiv.

Ranije se dešavalo da pojedini proizvođači krompira primene neki od ovih zemljišnih insekticida za zaštitu od žičnjaka, a da je nakon toga mladi krompir tokom konzumiranja imao neprijatan miris na organofosforne insekticide.

Značajan nedostatak sistemika je brzo usvajanje u biljku, pri čemu u zemljištu ostaje relativno mala količina preparata u zoni korenovog sistema koja je često nedovoljna da zaštiti u dovoljnoj meri sam koren u dužem vremenskom periodu.

Kontaktne granulirane insekticide su našli svoje stalno mesto u povrtarskoj proizvodnji uz samo samo jedan nedostatak jer ne suzbijaju nadzemne štetočine pošto ih biljka ne usvaja iz zemljišta. Iako na prvi pogled ovo izgleda kao nedostatak u stvari je u većini slučajeva prednost, jer se pri primeni ovakvih preparata koji po pravilu deluju kontaktno i inhalaciono (isparavanjem u zemljištu) naročito u ranoj proizvodnji (mladi krompir, luk, rotkvice) ne mogu naći tragovi preparata u biljkama.

Zbog potrebe da se prethodnoj, starijoj generaciji zemljišnih insekticida, kao što su preparati na bazi fenitrotiona ili hlorspirifosa još više smanji otrovnost i obezbedi dugotrajna zaštita, poslednjih godina se intenzivno primenjuju granulirani insekticide novije generacije koji suzbijaju skoro sve vrste zemljišnih štetočina uz još dugotrajnije delovanje koje u zavisnosti od primenjene količine iznosi i do 90 dana od primene (npr. aktivna materija - teflutrin).

Za svaki zemljišni insekticid je veoma važna mala rastvorljivost u vodi, da se nebi ispirao u donje slojeve zemljišta, a seme i koren da ostanu nezaštićeni. Takođe veoma je bitno da se preparat čvrsto veže za čestice zemljišta i zadrži aktivnu materiju na mestu primene u zoni oko semena ili korena.

Period polurazgradnje primenjenog preparata u zemljištu usled raznih faktora (klimatskih faktora, mikroorganizama) treba da bude dovoljno dug da obezbedi sigurnu zaštitu semena ili mlade biljke.

Dipl.ing. GOŠIĆ SLOBODAN